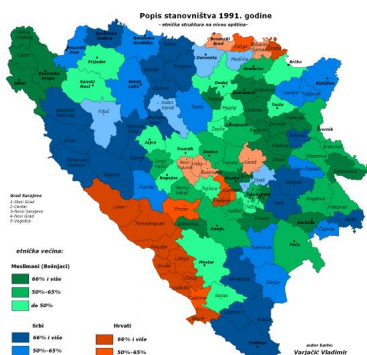

Најновији статистички подаци из БиХ указали су да нико не живи у 155 босанских насеља у којима је пре рата живело 12.113 Срба, упозорава економиста Мирослав Здравковић.

У чак 155 насеља у Федерацији БиХ, у којима су, према подацима пописа становништва 1991. године, живели готово искључиво Срби, данас нема ниједног становника. Све куће су закључане, напуштене или током рата савњене са земљом. У овим насељима, пре рата деведесетих, живело је између неколико стотина и неколико десетина становника. Неколико села имало је само једног или два житеља попут Срнетице у Дрвару, Балбашића у Трнову или Мијачице у Кључу. Економиста Мирослав Здравковић до ових закључака дошао је упоређујући податке прикупљене пописом 1991. године и последњег пописа становништва у БиХ спроведеног 2013. године. На том последњем попису грађани БиХ изјашњавали су се и о националној припадности, али ти подаци, до сада, нису објављени, тако да још није јасна етничка структура. Не заборавимо да су, усред крвавог грађанског рата, и многа муслиманска села испражњена, а да су њихови становници пресељени у друге крајеве.

Здравковић је, зато, анализирао податке који се односе на некадашња претежно српска насеља, која данас немају ниједног становника. Јасно је, међутим, да је то само део Срба који су напустили ову територију од 1991. године наовамо, и то не само због грађанског рата деведесетих, већ и због тешких економских прилика или других разлога. Из планинских села и неразвијених места беже сви, без обзира на националну припадност.

Најновији статистички подаци из БиХ указали су и на то да је у 155 пустих босанских насеља, пре 24 године, живело укупно 12.113 Срба. У чак 87 насеља, почетком деведесетих, живели су искључиво Срби. Није било ниједног становника који се тада изјаснио као Хрват, муслиман па чак ни као Југословен.

Срби су, 1991. године, како каже Здравковић, чинили већину у 698 насеља у БиХ која су бројала 196 хиљада становника (168.000 Срба). Број становника у овим насељима се, указује Здравковић, смањило за више од 100.000, а још се не зна њихова национална припадност. Такође, попис у Хрватској завршен је пре четири године, али још се не објављују подаци о националној структури мањих места и села, што знатно отежава склапање реалне слике о променама у етничком саставу становништва у подручјима где су, пре ратова деведесетих, живели Срби, упозорио је Саво Штрбац, председник информационо-документационог центра „Веритас“. Ипак, ова организација прикупила је податке о 13 некада српских насеља у Хрватској у којима, према подацима пописа из 2011. године, живи знатно мањи број становника.

Када се посматра Босна и Херцеговина, 155 пустих насеља налази се на територији 34 општине. Највише испражњених села налази се у општинама Бугојно (17), Доњи Вакуф (15) и Вареш (15). Потпуно је празно 12 села општине Вареш, 10 насеља око Бихаћа, осам гламочких насеља, као и седам у Горажду. Насеље Бријесница Горња, у општини Лукавац, пре рата имало је чак 571 становника, од чега се 560 изјаснило као Срби. Сада су све куће празне. За 22 године (од 1991. до 2013) Лохово код Бихаћа напустило је 706 становника. Чак 640 било је српске националности. Угашена су сва светла и у насељу Чемановићи на Палама које је пре рата бројало 242 становника од којих је живео 171 Србин. У насељу Бухотина на Илици иселио се 131 становник, од којих је 94 српске националности.

Ови подаци не изненађују Душка Беловића, председника Удружења Срба из БиХ.

– Чак 750.000 Срба иселило се из Босне и Херцеговине за време и после грађанског рата. Око 200.000 њих задржало се у Србији, док се остатак расуо по целом свету. Чињеница је да су поједини делови Босне апсолутно бесперспективни и сви беже из њих. Није битно које су националности. Велики проблем настаје због чињенице да не постоји план повратка Срба на територију Федерације БиХ – изјавио је Беловић за наш лист уз напомену да је ситуацију могуће променити само уз ширу акцију подстицану и финансирану од стране европских институција.

Беловић упозорава да је ситуација веома напета у већим градовима. Он је рођен у Мостару у којем је пре рата живело 25.000 Срба, а међу њима је био велики број образованих који су живели у урбаној зони града.

Душко Беловић и Мирослав Здравковић плаше се да, иза евентуалног скривања података о националном саставу становништва БиХ, прикупљених на попису 2013. године, стоји намера да се сакрију праве размере етничког чишћења на одређеним просторима.

– Могуће је да су се у неким насељима у Федерацији, у којима су живели искључиво Срби, доселили нови становници који нису српске националности. Слика ће нам бити јаснија када сазнамо национални састав становништва. Можемо да узмемо као пример општину Гламоч која је пре рата имала око 12.500 становника, а од тога 10.000 Срба. Сада на територији ове општине живи свега 4.000 људи – објашњава Здравковић.

Срби су, како каже наш саговорник, много више живели у селима него Хрвати или муслимани.

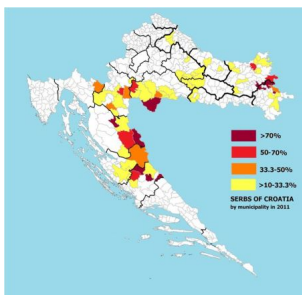
– Пред почетак грађанског рата процењено је да су Срби живели на 70 одсто територије Босне и Херцеговине. Поделом БИХ на два ентитета легализовано је етничко чишћење Срба са територије од 10.000 квадратних километара што је једнако са површином Косова и Метохије. Када томе додамо територију у Хрватској, са које је, после операције „Олуја”, протерано око 250.000 Срба, испада да смо изгубили три Косова! – речи су Мирослава Здравковића.

Према подацима пописа из 1991. године на садашњој територији Федерације БиХ живело је 479.000 Срба, а на територији Републике Српске, пре рата, живео је готово исти број муслимана (475.000).

Тек када статистичари Босне и Херцеговине објаве национални састав садашњег становништва свима ће постати јасније колико је ситуација промењена и да ли је Дејтонски споразум, осим мира, наметнуо не само Србима, већ и муслиманима и Хрватима селидбу из предела у којима су њихови преци живели.

Познат национални састав хрватских жупанија, али не и сваког села

Када се упореде пописи из 1999. и 2011. године, у Хрватској живи готово 400.000 Срба мање, подаци су Државног завода за статистику Хрватске. Ипак, према подацима „Веритаса”, још се не зна у којим је насељима број Срба драстично опао јер је објављен само национални састав становништва на нивоу жупанија, али не и у свим местима појединачно. Ипак, „Веритас” је издвојио 13 доленабројаних села код којих је уочљива драстична промена броја становника, а вероватно и етничког састава.

Село Доњи Скрад, према подацима пописа из 1991. године имало је 99 житеља (94 Србина), а двадесет година касније у овом месту побројано је 19 људи. У селу Комић (општина Кореница) пре рата је живело 153 становника (152 Србина), а 2011. године ово место имало је само 20 становника. Глогово (општина Грачац) 1991. године имало је 66 житеља (65 Срба), а данас их је 11.

Број становника у месту Дољани (општина Врховина), за двадесет година смањио се са 548 (535 Срба) на само 95.

У месту Зрмања (општина Грачац), 1991. године живело је 69 људи (68 Срба), а сада их је 21. У Паланци, у истој општини, пре рата је имало 84 становника (82 Србина), сада их је 19.

У месту Голубић (општина Книн) број становника смањио се за две деценије за око 400 (1991 – 1.424 становника, 2011 – 1.029 становника), али је зато број Срба пао са 1.389 на 252 повратника (подаци „Веритаса”). Број становника у селу Радљевац (општина Книн) смањио се са 387 житеља (384 Србина) на 75, колико их је било 2011. године. За скоро четвртину мањи је број становника у Мокром Пољу, у истој општини. Од 803 становника (801 Србин) остало је 227 непознатог националног састава. У Шашу (општина Костајница) живело је 735 становника (601 Србин), сада их је 307. драстично је пао и број становника у Лушчанима код Петриње. Од 670 житеља (648 Срба) остало је 163. У Кијанима (општина Грачац) пре рата је живело 222 становника (217 Срба), а према резултатима последњег хрватског пописа, сада ово место броји 56 становника.

Јелена Попадић

(Политика)